

Andrzej Ratkiewicz
Konsultant ds. audytu logistycznego Wandalex SA

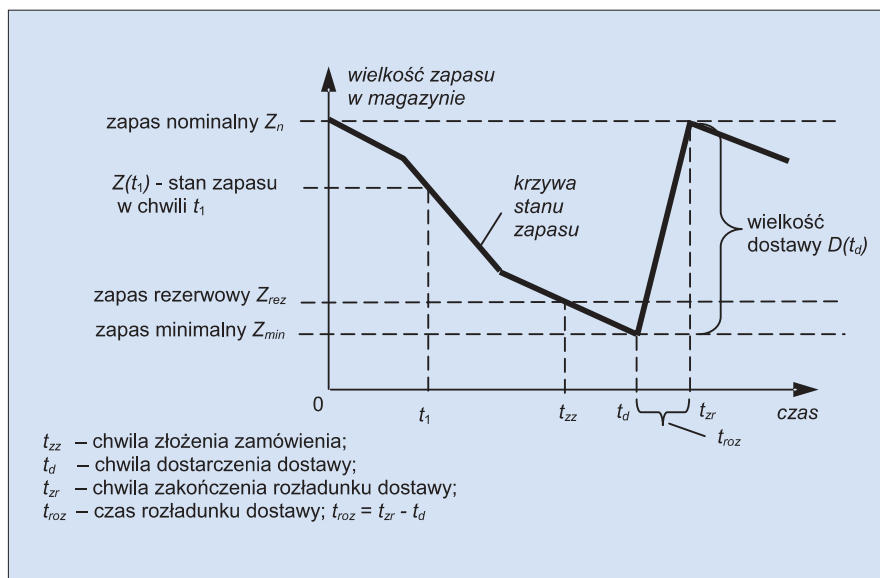
Uproszczona metoda określania poziomu zapasu przy zmieniającym się popycie

Obliczanie wielkości zapasu z powodu losowego charakteru zamówień klientów zawsze jest obarczone pewnym ryzykiem. Niemniej, istnieją metody pozwalające zminimalizować to ryzyko. Na rys. 1 przedstawiono interpretację graficzną podstawowych pojęć w zakresie teorii zapasów, wykorzystywanych we wspomnianych metodach.

Do podstawowych metod uzupełniania zapasów zalicza się *metodę stałej wielkości dostawy* oraz *metodę stałego cyklu zamawiania*.

Metoda stałej wielkości dostawy oznacza konieczność ciągłego kontrolowania stanu zapasu. W momencie obniżenia się stanu zapasu poniżej pewnego krytycznego punktu zamawiania następuje sygnał do dostawcy o konieczności wykonania dostawy o uzgodnionej stałej wielkości D . Oprócz wspomnianej stałej wielkości dostawy metoda ta charakteryzuje się brakiem okresowości zamawiania (na ogół $T_1 \neq T_2 \neq T_3$). Graficzną interpretację stałej wielkości dostawy przedstawiono na rys. 2.

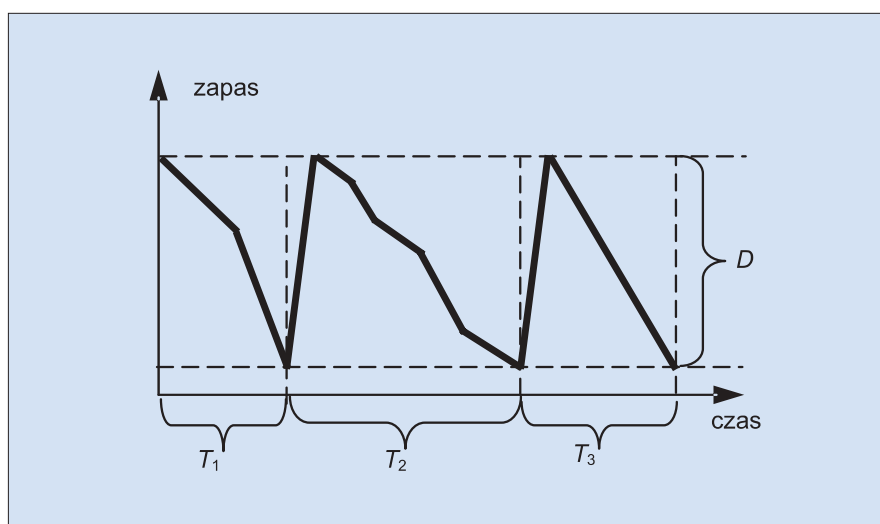
Metoda stałego cyklu zamawiania oznacza dokonywanie zamawiania w stałych odstępach czasu T . W przypadku stałego popytu zachowana zostałaby stała wielkość partii dostawy, ale na ogół warunek stałego popytu nie jest spełniony. Można więc uznać, że oprócz stałych ustalonych chwil zamawiania (np. co wtorek o 9⁰⁰) metoda ta charakteryzuje się zmienną wielkością partii dostawy. Graficzną interpretację stałego cyklu zamawiania przedstawiono na rys. 3.

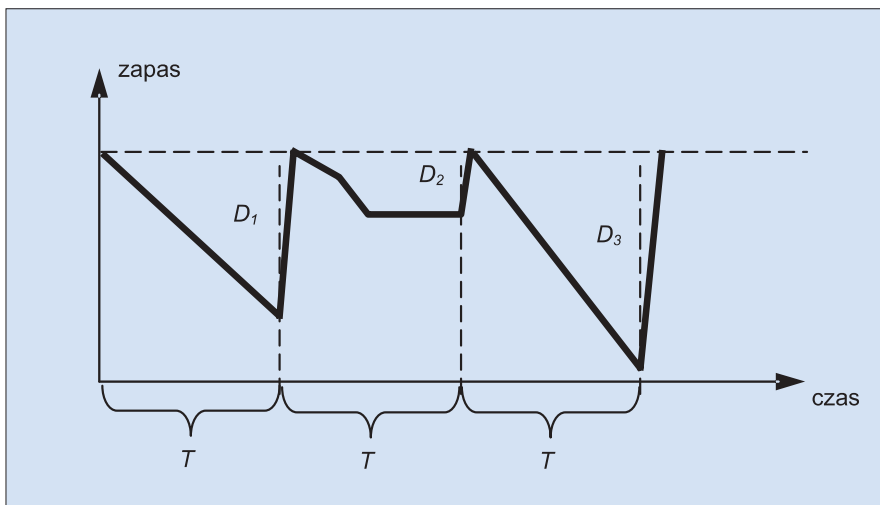
Rys. 1. Interpretacja graficzna podstawowych pojęć w teorii zapasów

Po analizie przedstawionych powyżej metod sterowania wielkością zapasu można stwierdzić, że metoda stałego cyklu zamawiania jest prostsza w stosowaniu (możliwe jest nawet jej użycie bez systemu komputerowego) od metody stałej

wielkości dostawy. Jednakże stosowanie metody stałego cyklu w warunkach losowości zamówień klientów wiąże się z większym (niż w przypadku metody konkurencyjnej) ryzykiem wystąpienia braku towaru w magazynie.

Rys. 2. Przebieg stanu zapasu przy stałej wielkości dostawy

Rys. 3. Przebieg stanu zapasu przy stałym cyklu zamawiania

Proponowana metoda określania poziomu zapasu

Opisywana poniżej metoda określania poziomu zapasu została zaproponowana do zastosowania od 2005 r. w średniej wielkości przedsiębiorstwie dystrybucyjnym. Przy opracowaniu tej metody zostały wzięte pod uwagę wymagania klienta, dotyczące uwzględnienia sezonowości popytu, prostoty metody oraz możliwości jej stosowania w środowisku arkusza kalkulacyjnego. Do określania poziomu zapasu dla każdego asortymentu we wspomnianym przedsiębiorstwie proponuje się zatem następujący schemat postępowania:

- sporządzenie statystycznego zestawienia wielkości sprzedaży (w sztukach opakowań jednostkowych) w jednostce czasu dla każdego asortymentu za rok 2003 oraz 2004. Najlepszą jednostką czasu jest w tym przypadku doba, jednakże uwzględniając realia proponuje się przyjąć tydzień. Wówczas wielkość sprzedaży w i -tym tygodniu 2003 roku można oznaczyć jako S_{2003}^i ($i = 1, \dots, m$; m – liczba tygodni w roku, $m = 52$). Analogicznie sprzedaż w kolejnych tygodniach 2004 r. można oznaczyć jako S_{2004}^i ;

- dzieląc wielkość sprzedaży z poszczególnych tygodni roku o większej sprzedaży (zakłada się rok 2004) przez wielkości sprzedaży dla tych samych tygodni (miesiący) roku 2003, otrzymuje się szereg liczb $w_i = \frac{S_{2004}^i}{S_{2003}^i}$

dla $i = 1, \dots, m$. Następnie obliczając średnią arytmetyczną z tego szeregu liczb, otrzymuje się uśredniony współczynnik wzrostu sprzedaży

$$w_{ws}, w_{ws} = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m w_i ;$$

- dzieląc wyniki sprzedaży S^i (i – numer kolejnego tygodnia w roku) z poszczególnych tygodni 2004 r. przez sprzedaż tygodnia o największej sprzedaży (02 – 07 sierpnia, 32 tydzień 2004 r.), otrzymuje się szereg liczb o wartościach z zakresu 0...1. Liczby te są wartościami współczynnika sezonowości $w_{se}^{32} = 1$; dla poszczególnych tygodni, czyli. $w_{se}^i = \frac{S_{2004}^i}{S_{2004}^{32}}$

Należy zauważyć, że w_{se}^i

- następnie na podstawie zależności $Z_n^i = w_{ws} \cdot S_{2004}^i \cdot w_{se}^i$ należy wyznaczyć wielkość zapasu normatywnego Z_n^i w kolejnych tygodniach roku 2005; Uwzględniając planowany wzrost

sprzedaży w 2005 r. oraz planowaną strategię dostaw, ustala się arbitralnie wartość współczynnika wzrostu zapasu rezerwowego $w_{zr}, w_{zr} \approx 1,12$. Wówczas zapas rezerwowo dla danego asortymentu można określić z zależności $Z_r = w_{zr} \cdot S_{zd}$ S_{zd} , gdzie S_{zd} – średnia wielkość sprzedaży danego asortymentu w czasie od złożenia zamówienia do momentu zakończenia przyjęcia dostawy;

Przy sterowaniu zapasem proponuje się zastosować zmodyfikowaną metodę stałej wielkości dostawy. Modyfikacja polega na tym, że zamówienie dostawy następuje w momencie osiągnięcia przez stan magazynowy poziomu zapasu rezerwowego (jak w metodzie klasycznej), natomiast wielkość partii dostawy danego asortymentu w i -tym tygodniu D^i jest zmienna z powodu zmiennej (wskutek uwzględnienia sezonowości) wielkości zapasu normatywnego, $D^i = Z_n^i - Z_r$

Uproszczenia, zastosowane w zaproponowanej metodzie oraz arbitralny charakter ustalania wartości niektórych parametrów, mogą powodować nieco większy błąd szacowania stanu zapasu, niż w przypadku konkurencyjnych, bardziej skomplikowanych metod.

Niemniej przedstawiona w niniejszym opracowaniu metoda z racji swojej prostoty może być stosowana nawet w przypadku przedsiębiorstwa niestosującego żadnego wyspecjalizowanego programu komputerowego, wspomagającego zarządzanie systemem logistycznym firmy (wystarczy arkusz kalkulacyjny).

LITERATURA:

Ratkiewicz A.: Wykłady z przedmiotów „Logistyka”, „Technologia magazynowania”, „Zakłady przemysłowe” oraz „Drogi w transporcie wewnętrznym”, prowadzone na Wydziale Transportu Politechniki Warszawskiej. Skowronek Cz., Sarjusz – Wolski Z.: Logistyka w przedsiębiorstwie. PWE 1999.